

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”**

Кафедра світової літератури та російського мовознавства

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни **«Вступ до мовознавства. Загальне мовознавство»**

(назва дисципліни)

для освітнього рівня бакалавр

Напряму / спеціальності(ей) 014.02 Середня освіта. Мова і література (російська, англійська)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 31.08. 2020

Перезатверджено: протокол № 1 від 31.08.2021

Завідувач кафедри

 (В.І.Дмитренко)

Старобільськ – 2020 рік

1. Назва дисципліни.

«Вступ до мовознавства. Загальне мовознавство»

2. Код дисципліни.

[ФІМ] [СО_Рос_Англ_бак_20] [2_1_8]

3. Тип дисципліни.

Обов'язкова

4. Рік (роки) навчання.

1-й; 4-ий

5. Семестр / семестри.

1-ий; 8-ий

6. Кількість кредитів ECTS.

6

7. Відомості про викладача (викладачів).

Кіріченко Ольга Миколаївна – старший викладач кафедри світової літератури та російського мовознавства : olgashevchenko84@gmail.com

8. Мета вивчення дисципліни (в термінах результату навчання й компетенції)

сприяти поглибленій підготовці конкурентоздатних фахівців, кваліфікованого вчителя російської мови, сформувати у студентів знання основних закономірностей походження і розвитку, будови і функціонування мов у тісному зв'язку з проблемами філософії, психології, антропології, культурології та інших наук; з різними лінгвістичними напрямками та школами, основними проблемами, ідеями та прийомами лінгвістичного дослідження; студенти повинні засвоїти основні відомості про лінгвістичної типології і мовну спорідненість.

Завдання: знайомство з відповідною науковою та методичною літературою, її аналіз з метою виявлення проблемних положень і підходів; засвоєння основних понять курсу на підставі вивчених робіт і даних аспектичних (термінологічних та ін.) словників; вміння розкрити суть теоретичних проблем сучасного мовознавства

Програмні результати навчання:

Здобувач освіти:

ПРН 3. Знає мову професії, термінологію свого фаху, джерела поповнення лексики російської літературної мови, англійської мови; основні умови ефективного мовленнєвого спілкування, стилі, жанри; знає мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку російської, англійської мов, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 5. Знає основи цифрових пристроїв, онлайн- сервіси мережі Інтернет; знає правила критичного оцінювання інформації та критерії медіа грамотності; професійні онлайн спільноти та електронні (цифрові) ресурси для безперервного професійного розвитку впродовж життя; мережевий етикет у професійній діяльності; правила безпеки в цифровому середовищі, наслідки впливу цифрової інформації на людину.

ПРН 9. Знає сучасні методи науково-дослідницької, проблемно-пошукової роботи за спеціальністю, вимоги законодавства щодо академічної доброчесності та використання об'єктів авторського права

ПРУ 3. Володіє методиками білінгвального й інтегрованого навчання мови, дидактикою багатомовності та методикою паралельного вивчення споріднених мов, методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі. Володіє методами і прийомами аналізу мовних одиниць, порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й

відмінності, сприяє опануванню учнями російської, англійської мов для вирішення комунікативних завдань у життєвих ситуаціях.

ПРУ 7. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності критично оцінювати достовірність, надійність інформації, вплив інформації на свідомість і розвиток учнів; використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного спрямування для професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом, створювати та наповнювати власне е-портфоліо; уникати небезпек в інформаційному просторі; забезпечувати захист і збереження персональних даних; аналізувати досвід роботи вчителів, моделювати елементи педагогічної діяльності.

ПРУ 8. Володіє методами і прийомами науково-дослідницької, проблемно-пошукової діяльності в мовно-літературній освіті, уміє здійснювати наукове дослідження й публічно презентувати отримані результати з урахуванням вимог академічної доброчесності.

Автономія і відповідальність

ПРА 1. Усвідомлює значущість своєї професії, має сформовані ціннісні орієнтири, здатний аналізувати та вирішувати значущі світоглядні проблеми та приймати рішення, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві.

ПРА 4. Усвідомлює необхідність навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту кваліфікацію.

Загальні та фахові компетентності, які формуються у процесі вивчення дисципліни:

ІК. 01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх і філологічних наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

ЗК. 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні й комунікаційні технології для виконання завдань у сфері професійної діяльності, зокрема, для пошуку, оброблення інформації з різних джерел (друкованих, цифрових).

ЗК 4. Здатність учитися протягом життя й оволодівати сучасними знаннями; розвивати свій інтелектуальний рівень, розширювати загальнокультурний світогляд на різних етапах професійного зростання.

ЗК 5. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях, виконанні професійних завдань, реалізації педагогічних функцій в умовах мінливого освітнього середовища, прийнятті ефективних рішень у професійній діяльності, відповідально ставитись до обов'язків, мотивувати людей задля досягнення спільної мети.

ЗК 7. Здатність цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві.

ЗК 9. Здатність до критичного, раціонального мислення, толерантності до різних ідей, нових точок зору і фактів дійсності, самооцінки, формулювання відповідної аргументації для розв'язання проблем, усвідомлення необхідності самоосвіти, фізичного вдосконалення, дотримання здорового способу життя з метою реалізації особистісного потенціалу й користі суспільству.

Фахові компетентності:

ФК. 2. Здатність до розуміння психолого-педагогічних особливостей, умов та чинників ефективної педагогічної діяльності, орієнтації в сучасних мовознавчих та літературознавчих,

методичних концепціях, напрямках, підходах, їх аналізу, а також впровадження ефективних інформаційних технологій навчання.

ФК 3. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 7. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів, якісно реалізовувати види мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо) завдяки достатньому обсягові знань із фонетики, лексики, граматики, орфографії, пунктуації, стилістики й культури мовлення української, російської та іноземної мов. Володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів й підготовки творчих робіт; дотримуватися сучасних мовних норм з російської, англійської мов, використовувати різні форми й види комунікації в професійній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

9. Передумови (актуальні знання необхідні для опанування дисципліни)

Лінгвістичні знання з сучасної російської мови на рівні середньої школи, засвоєння навчального курсу «Практичний курс російської мови і культура мовлення»

10. Зміст дисципліни

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	робота
1 СЕМЕСТР											
МОДУЛЬ 1											
1.1	Мовознавство як наука. Система мовознавчих дисциплін.	12	2	2		8	14	2			12
1.2	Мова, її суспільна природа, функції та будова	12	2	2		8	10				10
1.3	Походження і розвиток мови.	14	4	2		8	20	2	2		16
1.4	Мови світу та їх класифікація.	12	2	2		8	22	2			20
МОДУЛЬ 2											

2.1	Фонетика і графіка. Визначення фонетики, розділи фонетики	10	2	2		4	20		2		18
2.2	Загальне поняття про письмо, передумови його виникнення та типи. Графіка	8	2	2		4	12				12
2.3	Лінгвістичний аспект у вивченні звуків. Фонологія.	12	4	2		8	12	2			10
2.4	Повторення й узагальнення.	10		4		6	10				10
8 СЕМЕСТР											
МОДУЛЬ 3											
3.1	Словниковий склад мови. Фразеологія. Лексикографія. Лексико-семантична система мови. Слово та його значення.	14	2	2		10	14	2			12
3.2	Граматична система мови. Своєрідність граматичних значень, граматичних категорій і способів.	16	4	2		10	2	2			
3.3	Предмет граматики. Основні одиниці граматичної будови мови.	16	4	2		10	12		2		10
МОДУЛЬ 4											
4.1	Морфологія. Частини мови.	24	6	6		12	16	2	2		12
4.2	Синтаксис. Словосполучення та речення. Речення як комунікативна одиниця. Типологічна класифікація мов.	20	2	6		12	16		6		10
	Загальна кількість годин	180	36	36		108	180	14	14		152

11. Список рекомендованої навчальної літератури.

Основна навчальна література

Базові

1. Гируцкий А. А. Введение в языкознание: Учеб. пособ. / А. А. Гируцкий. — Минск: Тетра Системс, 2001. — 288 с.

2. Даниленко В.П. Введение в языкознание. Курс лекций. – М.: Флинта. Наука, 2010.
3. Заскока С.А. Введение в языкознание. Конспект лекций. – М: Приор – издат., 2009.
4. Кіріченко О.М. Обучение письменной речи в процессе работы над текстами по специальности // Русский язык в диалоге культур: материалы междунар. науч. конф.: в 3-х ч./науч. ред. Л.В. Ковалева; Воронеж. гос. арх.-строит. ун-т.- Воронеж, 2010.-Ч.3.-С.94-98
5. Кіріченко О.М.Інтенсифікації процесу навчання іноземних студентів мові спеціальності. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 3(334), 2020.-С.183-190
6. Кіріченко О. М., Шпетна С. А. Використання інтерактивних методів у комплексному навчанні іноземців російської мови та культури мовлення. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 7 (345), 2021С.187-196
7. Кіріченко О. М., Шпетна С. А. Порівняльно-типологічний метод як інструмент підготовки вчителя-філолога у процесі викладання російської мови. Збірник наукових праць. Лінгвістика №1(43), 2021.-С.107-115
8. Удосконалення методів навчання іноземної мови для студентів-іноземців на прикладі засвоєння наукового стилю.(Коллективна монографія до сторіччя ЛНУ імені Тараса Шевченка) Current Trends in Professional Training of Prospective Specialists in the Foreign Languages and the Foreign Literature / Sc. ed. S. O. Shekhavtsova. Tallinn: Teadmus, 2021, p.300-333
9. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. 4-е изд. стер. – М.: Академия, 2005.
10. Мойсієнко А. К. Сучасна українська мова. Лексикологія. Фонетика. К.: Знання, 2012. 340 с.
11. Мойсієнко А. К. Сучасна українська мова.Синтаксис. К.: Знання, 2014. 238 с.
12. Попова З.Д., Стернин И.А. Общее языкознание. Воронеж, М.: «ВостокЗапад», 2007
13. Реформатский А. А. Введение в языковедение: Учеб. для вузов / А. А. Реформатский. – М. : Аспект Пресс, 2001. — 536 с.
14. Чарыкова О.Н., Попова З.Д., Стернин И.А. Основы теории языка и коммуникации». - М.: «Флинта - Наука», 2012.
15. Шайкевич А. Я. Введение в лингвистику: Учеб. пособ. для студ. филол. и лингв, фак. высш. учеб. заведений / Анатолий Янович Шайкевич. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 400 с.

Додаткова навчальна література

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Эмиль Бенвенист. – М.: УРСС, 2002. – 448 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М. : Русский язык, 2001. – 720 с.
3. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 2011. 123 с.
4. Семенюк О. Основы теории мовної комунікації. К.: Академія, 2010. 186.
5. Стернин И.А. Значение слова и его компоненты. Воронеж, 2003.
6. Стернин И.А. Язык и мышление. Воронеж, 2004.
7. Шмелёв Д.Н. Современный русский язык. Лексика. – М.:Либроком, 2009.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотеки університету та міста, репозиторій.
- 2.Інтернет ресурси: навчальні сайти. <https://prometheus.org.ua/>, <https://ru.coursera.org/>, <https://www.ed-era.com/courses/>
3. Електронні бібліотеки.
4. Електронні мовознавчі словники.

12. Технології викладання та атестації.

Діяльність студента:

- опанування теоретичного матеріалу;

- виголошення доповіді на практичному занятті;
- участь у дискусії на практичному занятті;
- самостійне конспектування першоджерел та їх аналіз;
- перегляд навчальних фільмів, в яких аналізується урок російської мови в сучасній школі, розкриваються новітні методики викладання російської мови, подаються презентації, таблиці, схеми, дидактичний матеріал тощо. (наприклад: http://uchitel-slovesnosti.ru/publ/konspekty_urokov_russkogo_jazyka/urok_russkogo_jazyka_v_sovremennoj_shkole/znachenie_opornykh_kart_dlja_ushpeshnogo_reshenija_prakticheskikh_zadach_na_urokakh_russkogo_jazyka/20-1-0-1205); перегляд і аналіз відео уроків із російської мови; робота з освітнім сайтом вчителя російської мови (https://s1literator.ucoz.ru/index/filmy_shkolnoj_programmy/0-122)
- написання кейсів, складання схем, таблиць, створення презентацій.

Поточний контроль: письмова робота за кожним модулем

Форма семестрового контролю:

1 семестр: ЗАЛК

8 семестр: ЕКЗАМЕН

13. Критерії оцінювання (у %).

Кількість відсотків	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти
90 - 100	Вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.
83 - 89	Вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці.
75 - 82	Недостатньо повно засвоює навчальний матеріал, намагається застосовувати знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці.
63 - 74	Володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними поняттями навчального матеріалу.
50 - 62	Частково володіє навчальним матеріалом, не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації має елементарні нестійкі навички виконання завдання
20-49	Має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.

1 - 19	Не володіє навчальним матеріалом.
--------	-----------------------------------

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на практичних заняттях (поточний контроль)

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 Балів	Здобувач вищої освіти у повному обсязі викладає вивчений матеріал, дає правильні визначення понять, вільно послуговується науковою та професійно-спрямованою термінологією, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання практично, навести свої приклади, опрацював різні джерела інформації і творчо використав їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних рішень, та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору.
4 Бали	Здобувач добре знає теоретичний та практичний матеріал, дає визначення понять, може обґрунтувати свої судження, може систематизувати набуті знання, володіє матеріалом при вирішенні практичних професійно-зорієнтованих завдань. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
3 бали	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, орієнтується у закономірностях\рівнях\положеннях. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки. Викладення матеріалу не в повному обсязі, неглибоке володіння теоретичним та практичним матеріалом без аргументації своїх висновків, без наведення своїх прикладів
2 Бали	Здобувач достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань. Значна кількість помилок.
1 Бал	Здобувач не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 Балів	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань

Критерії оцінювання самостійної роботи (поточний контроль).

Самостійна робота передбачає виконання блоків самостійних практичних або теоретичних завдань.

Виконання одного блоку самостійних практичних завдань (оцінюється за 5-бальною шкалою), і на основі середнього арифметичного (кількість блоків 4) здійснюється виведення остаточної оцінки за самостійну роботу у відсотках. Загальна кількість відсотків за самостійну роботу – 20%. Оцінювання окремого блоку самостійних практичних завдань:

- 5 балів Завдання повністю виконані без будь яких помилок.
- 4 бали Завдання повністю виконані але з незначними помилками.
- 3 бали Завдання виконані не повністю і з помилками.
- 2 балів Завдання виконані не повністю і зі значними помилками.
- 1 бал Завдання виконані з суттєвими помилками.
- 0 балів Завдання не виконані.

Критерії оцінювання за письмову модульну контрольну роботу в межах від «0» до «20» відсотків за такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 (16-20%)	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, вільно послуговується науковою та професійною термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки
4 (10-14%)	Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
4 (5-9 %)	Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, припускається суттєвих неточностей та помилок
2 (0-4 %)	Оцінюється робота здобувача, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання тем, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань

Розподіл балів

Критерії оцінювання (у %).

Семестрову рейтингову оцінку розраховують, виходячи з критеріїв:

- письмові модульні контрольні роботи – 40%;
- результати роботи на практичних заняттях – 40%;
- самостійна робота – 20%.

Шкала оцінювання: національна та ECTS (для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
83 – 89	B	добре
75 – 82	C	
63 – 74	D	задовільно
50 – 62	E	
20–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 19	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком, який виставляється на основі всіх виконаних здобувачем вищої освіти видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Засоби діагностики результатів навчання

Відповідно до ОПП при оцінювання результатів навчання з дисципліни застосовується накопичувальна бально-рейтингов система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження з освітньої програми шляхом поточного контролю та підсумкового контролю (екзамен\залік).

Засоби діагностики результатів навчання для поточного контролю

У межах поточного контролю засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є усні та письмові відповіді здобувачів та виконання завдань на практичних\семінарських заняттях, поточні тестові (письмові) роботи (відкриті та закриті тести), виконання практичної самостійної роботи.

Виставлення семестрової оцінки за освітнім компонентом регламентується п. 3.8 Положення про організацію освітнього процесу в ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/poloj_organiz_osc_protov_nov2020.pdf).

У разі, якщо здобувач вищої освіти вважає оцінку за екзамен або залік необ'єктивною, він може подати звернення про оскарження результатів оцінювання відповідно до процедури (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_10_protov_zabezp_yakist_osc_vita_2020.pdf). Перескладання освітнього компонента відбувається за процедурою: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_2_protov_zabezp_yakist_osc_vita.pdf. Проведення факультативних занять для повторного оцінювання освітнього компонента відбувається за процедурою: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_3_protov_zabezp_yakist_osc_vita_2020.pdf.

14. **Мови викладання.** Українська, російська